

Damnice (okr. Znojmo)

„U Suchohrdlé“.

Únětická kultura. Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum.
AMČR: M-202503618.

Lokalizace: WGS-84: 48.9318194N, 16.3596497E; 48.9324636N, 16.3610850E

Během záchranného archeologického výzkumu při rozšíření silnice I/53 Lechovice–Pohořelice byla společností Archaiia z. ú. prozkoumána část sídliště únětické kultury. Lokalita byla zachycena podél stávající komunikace, v nadmořské výšce 210 m, v blízkosti potoka Miroslavka. Sídliště sestávalo z téměř 90 zahloubených objektů obsahujících keramiku únětické kultury. Na dně dvou zásobních jam byly nalezeny dva lidské skelety. V prvním případě se jednalo o dospělého jedince uloženého na levém boku s levou nohou mírně pokrčenou a pravou nataženou, s rukama v klíně. V druhém případě šlo o dítě uložené v silně skrčené poloze s hlavou orientovanou k západu.

Literatura

AMČR: Záznam M-202503618 [cit. 2026-03-24]. Archeologická mapa České republiky. Dostupné z: <https://amcr.aiscr.cz/id/M-202503618>.

Summary

During a rescue archaeological excavation in the cadastral area of Damnice (Znojmo District), part of an Únětice culture settlement was investigated. Two human skeletons were found at the bottoms of two storage pits.

Tereza Rychtaříková, Jan Vizner, Petr Juřina

Holešov (okr. Kroměříž)

Průmyslová zóna; Ul. Spojovací I, parc. č. 2341/35.

Mladší doba bronzová. Pohřebiště/hřbitov. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. AMČR: M-202404915.

Lokalizace: WGS-84: 49.31158N, 17.58042E

Na začátku prosince 2024 byly zahájeny práce na dalším halovém objektu ve Strategické průmyslové zóně Holešov (Popelka 2026). Stavbou byla dotčena parcela č. 2341/35 ve východní části zóny v ulici Spojovací I. Ploché území mezi Holešovem, Martinicemi a Zahnašovicemi s minimálním převýšením sloužilo původně jako letiště; nevýhodou takového reliéfu je obtížná predikce přítomnosti archeologických lokalit. Bylo proto poměrně velkým překvapením, když byly již na počátku zemních prací při skrývce nadloží zjištěny první žárové hroby. Nálezová situace se nacházela v prostoru, který ležel před plošnými úpravami terénu a regulací říčky Mojeny pouhých 100 m jižně od jejího původního koryta (dle II. vojenského mapování).

Na ploše haly o rozloze cca 3500 m² bylo prozkoumáno na konci roku 2024 téměř 40 žárových hrobů datovaných do mladší doby bronzové (kultura lužických popelnicových polí – KLPP). Hroby ve většině případů obsahovaly jednu nádobu s kremací („popelnicí“), případně doprovodné nádoby jako milodary. Spektrum keramiky je typické pro starší lužickou fázi této kultury a zahrnuje ostřeji profilované amfory, drobné amfory („osudí“), okříny, dvouuché hrnce („květináče“), mísy, džbány a šálky. Mezi spálenými lidskými pozůstatky se ojediněle objevily i bronzové šperky (obr. 6, 7). Jeden z lépe dochovaných hrobů obsahoval přibližně 10 nádob a zbytky dvoudílné štítové spony. Nedaleko byl odkryt objekt vymykající se pohřebním standardům – tvořila

Obr. 6. Holešov – ulice Spojovací I. Zbytky žárového hrobu s několika drobnými nádobkami a bronzovým spirálovitým šperkem. Foto M. Popelka.

Fig. 6. Holešov – Spojovací I Street. Remains of a cremation burial with several small vessels and bronze spiral jewellery. Photo by M. Popelka.

Obr. 7. Holešov – ulice Spojovací I. Zbytky žárového hrobu s několika drobnými nádobkami a bronzovým náramkem. Foto M. Popelka.

Fig. 7. Holešov – Spojovací I Street. Remains of a cremation burial with several small vessels and a bronze armband. Photo by M. Popelka.

jej rozměrná mísovitá jáma s rozptýlenými střepy z jedné amfory. V jižní části tohoto objektu byla vyhloubena válcovitá jamka obsahující zbytky kremace, uhlíky a torzo další dvoudílné štítové spony. Podobné nestandardní pohřby se na pohřebištích KLPP objevují poměrně pravidelně a vykazují širokou variabilitu.

Je třeba uvést, že některé hroby (převážně ve východní části plochy) byly výrazně poškozeny hlubokou orbou a ty mělčeji uložené mohly být v minulosti zcela zničeny. Počty hrobů se totiž na pohřebištích KLPP na střední Moravě (Prostějovsko – Domamyslice, Slatinky, Určice) a východní Moravě (Zlínsko – Sehradice, Vlachovice) pohybují v řádech stovek; lze tedy předpokládat, že zjištěný počet plně neodpovídá původnímu stavu. Mimo funérální komponenty bylo prozkoumáno také několik sídlištních objektů nejasné datace (pravděpodobně starších než pohřebiště), které signalizují přítomnost blízkého sídliště rozprostírajícího se nejspíše v pásu podél jižního břehu původního toku Mojeny.

Počátkem roku 2025 výzkum pokračoval v místech zpevněných ploch na severní straně stavby a u dalších objektů v západní části. Celkem bylo v rámci celého výzkumu prozkoumáno 64 žárových hrobů (včetně plochy haly z roku 2024). Mezi nimi lze vyčlenit několik kategorií:

- Hroby „jámové“: nerozměrné jamky kruhového půdorysu, kam byla uložena kremace společně se zbytky dřeva z pohřební hranice bez popelnice, ojediněle s drobnou nádobkou.

- Hroby „prosté“: obsahovaly hlavní nádobu s kremací (většinou menší okřínky nebo hrnce). V některých případech byly přiloženy další drobné nádoby (šálky, osudí).
- Hroby „zásobnicové“: jako pohřební nádoba sloužila rozměrná zásobnice. Kremace byla rozptýlena uvnitř ní nebo v hrobové jámě v jejím okolí. I tyto hroby obsahovaly přidavné milodary.
- Hroby „klasické“: obsahovaly centrální nádobu s kremací (většinou okřín) přikrytou dvouuchou mísou. V hrobové jámě či přímo v centrální nádobě se pak nacházelo dalších 4–5 drobných nádobek.

Nejbohatším souborem provedeného výzkumu byl dvojhrob (dva okřínky s kremací překryté mísami umístěné těsně u sebe), který obsahoval více než 20 nádob (obr. 8). Od posledního souhrnného zpracování KLPP na východní Moravě (Dohnal 1977) jde v případě Holešova o nejrozsáhlejší nově objevené pohřebiště v tomto regionu. Dle celkového plánu lze předpokládat, že byla zachycena pouze část lokality. V kombinaci s poškozením některých hrobů orbou lze potvrdit předpoklad, že celé pohřebiště původně čítalo více než 100 pohřbů. Datován byl zatím pouze stupeň časných popelnicových polí (stupně B D – Ha A). Je však důležité zmínit, že osídlení této kultury ve východní části zóny trvalo až do její platnické fáze (Fojtík, Šmíd 2010), lze tedy uvažovat o dalším vývoji pohřebiště mimo dosud prozkoumanou plochu.

Další zemní práce v západní části stavby již nepřinesly žádná další pozitivní zjištění, což odpovídá předpokladu, že pohřebiště začíná přibližně v druhé třetině plochy stavby (při pohledu k severu) a pokračuje dále směrem na východ.

Obr. 8. Holešov – ulice Spojovací I. Fotografická dokumentace dvojhrobu v průběhu výzkumu. Foto M. Popelka.

Fig. 8. Holešov – Spojovací I Street. Photographic documentation of the double grave during the excavation. Photo by M. Popelka.

Literatura

- AMČR: Záznam M-202404915 [cit. 2026-03-24]. Archeologická mapa České republiky. Dostupné z: <https://amcr.aiscr.cz/id/M-202404915>.
- Dohnal, V. 1977: *Kultura lužických popelnicových polí na východní Moravě*. Fontes Archaeologiae Moravicae X. Brno: Archeologický ústav ČSAV.
- Fojtík, P., Šmíd, M. 2010: Holešov (okr. Kroměříž). *Přehled výzkumů* 51, 366.
- Popelka, M. 2026: *DINEL - výrobní hala Holešov*. Rkp. nálezové zprávy M-TX-202600195. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Summary

An archaeological excavation in 2024–2025 in the cadastral area of Holešov (Kroměříž District) revealed a new burial site of the Lusatian Urnfield culture of the Late Bronze Age (Fig. 6, 7). A total of 64 cremation graves were examined, although it is possible to estimate that there could have been more than 100 of them originally (some were destroyed by ploughing). The finds include various burial types, ranging from simple pits containing cremated remains and ash to relatively rich graves furnished with more than ten vessels. The most remarkable discoveries include a double grave (Fig. 8) containing more than 20 vessels and bronze ornaments, particularly bow brooches. The site near the Mojena River represents the largest newly discovered burial site in the eastern Moravia region since 1977 and confirms the long-term occupation of this area.

Miroslav Popelka, Martin Paulus

Holešov (okr. Kroměříž)

Průmyslová zóna; Ul. Všetulská, parc. č. 2760/1.

Starší doba bronzová. Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. AMČR: M-202403122.

Lokalizace: WGS-84: 49.3150018N, 17.5737248E

Rozsáhlá akce „Stavba 11, technická a dopravní infrastruktura uvnitř SPZ Holešov – západ a střed“, v areálu holešovské průmyslové zóny přinesla oproti předpokladu pouze doplňující informace o již dříve registrovaných archeologických lokalitách v tomto rozsáhlém prostoru, který byl dříve součástí zrušeného holešovského letiště. Zahloubené archeologické objekty byly zjištěny pouze v části navazující na technologický park (poloha „U Větráku“), kde bylo prozkoumáno několik objektů náležejících k sídlišti ze starší doby bronzové (obr. 9), které zpracoval z prvních etap výstavby (2007–2011) zóny M. Šmíd (2012). Další nálezy z druhé polohy na katastru Třebětice jsou popsány v oddíle Doba železná v tomto svazku.

Obr. 9. Holešov – ulice Všetulská. Celkový pohled na plochu výzkumu – rozšíření komunikace u technologického parku. Foto M. Popelka.

Fig. 9. Holešov – Všetulská Street. General view of the excavation area – expansion of the road at the technology park. Photo by M. Popelka.